

Het voornaamste pakket van werken dat door de polders en de wateringen wordt uitgevoerd bestaat uit de periodieke, meestal jaarlijkse onderhouds- en instandhoudingswerken aan het ingewikkelde net van waterlopen.

Het hoogtepeil van de polders ten overstaan van het gemiddeld laagwaterniveau van de zee varieert tussen -2 en +5 meter. Zij hebben er alle belang bij hun waterlopenstelsel zo uit te bouwen en te verzorgen dat wateroverlast binnen de kortste tijdsspanne kan worden weggewerkt. Heel wat polders lozen hun oppervlaktewater enkel op gravitaire wijze in zee of in de aan het getij onderhevige rivieren, d.w.z. zonder enige tussenkomst van mechanische of elektrisch aangedreven gemalen of pompinstallaties. Zij kunnen dus enkel bij laag tij de waterlozing inzetten.

De korte tijdslimiet van laag tij dwingt hen ertoe de overtollige watermassa's zo snel mogelijk bij de monding van het waterlopenstelsel te brengen. Dit houdt in dat de waterlopen, vooral bij de aanvang van de winterperiode in onberispelijke staat van onderhoud moeten verkeren.

In de wateringgebieden is de toestand enigszins afwijkend. Wateringen oefenen hun taak uit in streken die van oudsher probleemgebieden zijn inzake waterbeheersing. Het zijn grotendeels de meer landinwaarts gelegen valleien van de grote rivieren en hun zijarmen die tot hun actieterrein behoren. Hier komt het er essentieel op aan de immense watermassa's, die door de helling in het landschap uitermate snel naar een bepaald punt worden gedreven, zo spoedig mogelijk weg te werken.

In dit verband moeten we toch even wijzen op de samenwerking die een aantal polders en wateringen met de lokale milieuorganisaties hebben opgezet, en die erin bestaat een harmonisch waterbeheersingsbeleid te voeren in bepaalde waardevolle natuurgebieden. Concreet uit deze samenwerking zich in het afstemmen van de periodieke onderhoudsbeurten van sommige waterlopen aan het broedseizoen van het waterwild, het plaatselijk in standhouden van waardevolle flora, het verpachten van wateroppervlakken en rietkragen aan natuurverenigingen, het inwinnen van adviezen voor het oordeelkundig waterbeheer in relatie tot de desiderata in de sfeer van het natuurbeheer, het beplanten van dijken met bomen, het bouwen van stuwen om in waardevolle landschappen en natuurgebieden een apart peilbeheer mogelijk te maken, enzovoort. Uiteraard ligt de zorg van de polder- en wateringbesturen voor het waterlopenstelsel, buiten de echte natuurreservaten, op de transportfunctie van de waterlopen en wordt deze zorg, zoveel als mogelijk, gepast in het landschapsbeheer en het algehele leefmilieubeleid.

Om het waterlopenstelsel in optimale staat te behouden voeren de polders en de wateringen jaarlijks reitwerken uit. Deze bestaan erin de waterlopen te reinigen door het maaien van de taluds en de bodem. Daartoe wordt meestal beroep gedaan op gespecialiseerde aannemingsbedrijven die uitgerust zijn met zogenaamde korfmaaimachines. Door één enkele beweging van de machine wordt de waterloop over haar volledig profiel gemaaid vanaf de ene oever tot aan de tegenoverliggende oever en wordt het maaisel (riet en allerhande waterplanten) opgevangen in een metalen korf. De polders en de wateringen beschikken over een wettelijk recht om de specie, afkomstig zowel van het reiten als van het ruimen van hun waterlopen, op de belendende percelen te stapelen. Volgens aloude traditie wordt deze specie vernietigd door de gebruikers van die gronden.

De waterlopen vertonen een natuurlijke en spontane neiging om aan te slibben. Niet alle plantenresten kunnen immers op het gepaste ogenblik worden verwijderd. Bijgevolg zullen nog tamelijk omvangrijke massa's groen de kans krijgen om af te sterven en naar de bodem van de waterloop te zakken. De eindfase van het rottingsproces dat zich op de bodem afspeelt, is slib. Regelmatig moeten dus slibuimingswerken worden uitgevoerd. De meeste waterlopen krijgen een ruimingsbeurt om de zes tot acht jaar.

Het kan gebeuren dat bepaalde waterlopen mettertijd in dermate vervallen toestand zijn gaan verkeren dat een gewone ruiming niet meer volstaat. Meestal bestaat de oplossing er dan in kalibreringswerken uit te voeren. De afgekalfde (= afgeschoven) oevers worden opnieuw aangelegd op een bepaalde helling en aangedrukt. Wanneer men de dwarsdoorsnede van een gekalibreerde waterloop bekijkt, ziet men een V-vormig profiel met platte bodem. De hellingsgraad van de oevers houdt verband met de grondsoort ter plaatse, waarbij als vaste regel geldt: hoe lichter de grondsoort, hoe zachter de helling. Een snelle en dichte begroeiing van de taluds moet garant staan voor het duurzaam karakter van de werken.

Bepaalde waterlooptracé's zijn, om louter natuurlijke oorzaken, moeilijk in stand te houden met de normale middelen van ruimen of kalibreren. Veelal moet dan toevlucht worden gezocht tot het uitvoeren van oeerversterkingswerken. Om wegenis of bebouwing te beschermen moet men soms ternauwernood harde oeerversterking plaatsen. In de regel en waar dat ook maar enigszins kan worden natuurvriendelijke oevers aangelegd of houten betuining gebruikt. Door de "tenen" van de taluds te stutten met paalwerk tot op de vast bodem, wordt het afschuiven van de taluds belet. Er is een brede waaier van methoden en materialen voorhanden om een degelijke oeerversterking te bekomen die beantwoordt aan de normen van natuur technische milieubouw.